

DYNAMIS (u Aristotela - a dnes)

Svémi termíny DYNAMIS a ENERGEIA jako by byl Aristotelés na stopě něčemu, co se vymykalo jeho (teoretické) připravenosti. A proto také – pokud tomu tak bylo – tu stopu ztratil (aspoň jak se mi zdá). Aby důraz na to, co dělá (nějakou práci, nějaké dílo) ‚v‘, tj. ‚uvnitř‘ toho, co je děláno (a tedy nikoli zvenčí, jak svou práci „dělal“ Platónův božský řemeslník, přistupující jak k ideám, tak k beztvaremu toku zvenčí), nabyl pravého významu, bylo zapotřebí mnoha staletí, než se onomu ‚uvnitř‘ dostalo pravého (nebo alespoň hlubšího) významu. Pokud bychom DYNAMIS měli chápat jako ‚sílu‘, pak to musí být síla nikoli vnější, jako např. násilí, nýbrž síla nenásilná, apelující a přesvědčující, ale nezmocňující se toho, co pak má a bude „dělat uvnitř“ (a pak zvětšovat toto vzniklé vnitřní), neujařmující je a nevládnoucí mu tak, jako gravitace nebo magnetismus „vládnou“ hmotným tělesům nebo feromagnetickým kouskům hmoty. Proto se také může stát, že DYNAMIS nedoveze svou práci, své dílo ke konci (TÉLOS) a že ENERGEIA se nestane, nezmění v ENTELECHEIA. DYNAMIS by se pak netýkala tak širokého výseku toho, co se „může“ stát, tj. všech „možností“ v tom smyslu, jak tomu rozumíme dnes, nýbrž jen toho, co se nejenom „může“ stát, ale zejména co se stát „má“, a to jako přicházející výzva, kterou je třeba zaslechnout, vyslechnout, vyslyšet a najít správným způsob, jak na tuto výzvu činem, akcí, aktivitou odpovědět. Pokud by Aristotelův termín DYNAMIS měl být věcně, obsahově spojován s dynamikou pohybu uskutečňování, otvíraly by se tím nutně hned dva problémy: 1) odkud se bere ‚dynamika‘ oněch přicházejících (adventivních) výzev, neboť ty se nutně musí nějak k onomu příchodu připravovat, aniž by se tím již nějak předmětně formovaly, a 2) odkud se bere dynamika onoho „odpovídání“ na přicházející nepředmětné výzvy, odpovídání, které už musí na sebe jisté rysy předmětnosti brát a které dokonce musí vyústit v něco uskutečněného, provedeného, udělaného – a tedy také předmětně registrovatelného (což neznamená pochopitelně plně postižitelného).

(Písek, 030826-3.)